

МОНАРХІЇ ПЕРСЬКОЇ ЗАТОКИ У БОРОТЬБІ ЗА АФРИКУ: МИРНІ ТА ГУМАНІТАРНІ ІНІЦІАТИВИ, БЕЗПЕКА Й ІНВЕСТИЦІЇ

Анотація. У статті розглядається політика арабських держав Перської затоки на Африканському континенті. Посередництво в конфліктах та нарощування активів на Африканському Розі дає змогу Саудівській Аравії, ОАЕ та Катару встановити політичний вплив в регіоні. Змагання за лояльність дипломатичних союзників в Африці між Саудівською Аравією, ОАЕ, Катаром та Іраном призводить до зростання інвестицій в регіон та стабілізації безпекової ситуації задля їх захисту, що сприяє успіху мирним ініціативам арабських монархій в Африці.

Ключові слова: Африка, Перська затока, Саудівська Аравія, ОАЕ, Катар, мирні ініціативи, Африканський Ріг.

Abstract. The article deals with the policy of the Gulf states on the African continent. Conflict mediation and asset building in the Horn of Africa enable Saudi Arabia, the UAE and Qatar to establish political influence in the region. The fight for loyalty of diplomatic allies in Africa between Saudi Arabia, UAE, Qatar and Iran leads to increased investments in the region and stabilization of the security situation in order to protect it, which contributes to the success of the peaceful initiatives of the Arab monarchies in Africa.

Keywords: Africa, Gulf, Saudi Arabia, UAE, Qatar, Peace Initiatives, Horn of Africa.

---

¹ Студентка 2 курсу магістратури кафедри міжнародного регіонаознавства Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Аннотация. В статье рассматривается политика арабских государств Персидского залива на Африканском континенте. Посредничество в конфликтах и наращивание активов на Африканском Роге позволяет Саудовской Аравии, ОАЭ и Катару установить политическое влияние в регионе. Борьба за лояльность дипломатических союзников в Африке между Саудовской Аравией, ОАЭ, Катаром и Ираном приводит к росту инвестиций в регион и стабилизации ситуации безопасности для их защиты, способствует успеху мирным инициативам арабских монархий в Африке.

Ключевые слова: Африка, Персидский залив, Саудовская Аравия, ОАЭ, Катар, мирные инициативы, Африканский Рог.

Аравійський півострів та Африканський континент поєднують багато сторінок історії через їх географічну близькість. Наразі монархії Перської Затоки все активніше звертають увагу на Африку. Передусім у державах Сходу континенту, передусім Африканського Рогу нафтові монархії Аравійського півострову вбачають партнерів у дипломатичній, економічній, гуманітарній, культурно-релігійній сфері.

Коли прикордонний спір між Еритреєю та Ефіопією в 1998 році перейшов у кривавий конфлікт, мало хто міг передбачити, де через 20 років буде підписана мирна угода. 16 вересня 2018 року еритрейські та ефіопські лідери сиділи за столами, що стояли один перед одним посеред розкішного залу в Палаці Миру в Джидді. Король Саудівської Аравії Салман бін Абдулазіз Аль-Сауд сидів внизу з принцом Мухаммедом бін Салманом та генеральним секретарем ООН Антоніо Гутерресом з обох сторін. Усе було очевидно: саме

під саудівським спонсорством закінчилися десятиліття конфлікту. Ця угода стала відома як "Мирна угода в Джидді" [1].

Мирна угода в Джидді є останнім прикладом все більш наполегливих ініціатив держав Аравійської затоки в країнах Африки на південь від Сахари. Незважаючи на те, що Аравійський півострів має історичні релігійні, економічні та мовні зв'язки з Субсахарською Африкою, держави Ради співробітництва арабських держав Перської затоки швидко поглибили свої економічні та безпекові зв'язки, а також зростаючу дипломатичну роль на африканському континенті в останнє десятиліття. Держави Перської затоки прагнуть продемонструвати свій статус на світовій арені, виступаючи посередниками в африканських конфліктах, а також намагаючись забезпечити підтримку африканських держав у власних суперечках. Позаяк країни Перської затоки готуються відігравати більш значну роль на світовій арені, вони розглядають країни Африки на південь від Сахари як лабораторію, в якій вони можуть більш наполегливо перевірити власні міжнародні ініціативи [2].

Хоча країни Перської затоки торгували з африканцями протягом століть, глобальна фінансова криза з 2007 по 2008 рік мотивувала ці держави поглибити свої економічні зв'язки з Африкою. У той час, поки економічне зростання на Заході сповільнюється, економіка Африки швидко розвивається, а розширення середнього класу у регіоні стає все більш привабливою перспективою для інвесторів у всьому світі.

Розбудова економічних зв'язків в Африці допомогла країнам Перської затоки скористатися своїм геостратегічним розташуванням, підвищити продовольчу безпеку та підвищити репутацію доброзичливих мусульманських суб'єктів. Розширення свого економічного впливу в Африці надало державам Перської затоки найважливіші важелі для просування своїх безпекових та дипломатичних цілей.

Держави Перської вдосконалили свої стратегії економічної диверсифікації та зменшили залежність від нафти, інвестуючи в ринки Африки, особливо, коли ціни на нафту знизились в 2014 році. ОАЕ інвестували капітал в Африці на суму 11 мільярдів доларів у 2016 році, перегнавши Саудівську Аравію, (посіла 5 місце з інвестиціями у 3,8 мільярдів доларів) ставши найбільшим інвестором серед країн Перської затоки та другим за величиною у світі після Китаю [3].

Також у червні 2018 року дубайська компанія DP World оголосила про початкові інвестиції в розмірі 50 мільйонів доларів у внутрішній логістичний комплекс у Малі, доповнивши більші інвестиції в інфраструктуру в Західній Африці, такі як порт та економічна зона Дакар [2].

У березні 2018 року Катар також підписав угоду з Суданом на 4 мільярди доларів для управління портом на березі Червоного моря. Судан є важливим не лише для Катару, адже Королівство Саудівська Аравія (КСА) та ОАЕ також просувають свої проекти та багато інвестують у цю країну. Зокрема, згідно з даними Бюро статистики Судану, інвестиції КСА в Судан складають 12 млрд. дол., а ОАЕ інвестували 7 млрд. доларів [4].

Можна підсумувати, що надалі ці країни не планують зупинитись та будуть збільшувати інвестиції, оскільки мають значні інтереси в регіоні та перебувають у тісних стосунках з новою владою Судану.

Щодо Катару, то його плани модернізувати порт Савакін, другий найбільший порт Судану та один із найстаріших портів Африки у сомалійському місті Хобію, є важливим кроком у його баченні допомоги та розвитку на Африканському Розі, що сприяє зміцненню відносин у цьому регіоні. Планується, що фінансування буде розділено між Катаром та Суданом, при чому Судан заплатить 51%, а Катар 49%, а проект розрахований на 30 місяців [2].

Варто зазначити, що Хобіо - геостратегічне місто в регіоні через його близькість до Баб-ель-Мандебської протоки, через яку проходять морські торговельні шляхи, що дозволить Катару отримати доступ до світових ринків.

Геостратегічне розташування регіону також пояснює, чому Африка була центром економічної діяльності держав Перської затоки. Зосередившись на розвитку інфраструктури та торгівлі, ці держави можуть отримати вигоду від азіатських торговельних та інвестиційних потоків до Африки.

Держави Перської затоки також визначили інвестиції в Африку як спосіб досягнення продовольчої безпеки. Раніше вони розглядали інвестиції в сільське господарство в Центральній Азії та Латинській Америці, але визначили, що найбільшу перспективу мають багаті та слаборозвинені сільськогосподарські землі Африки. Географічна близькість Африки до Перської затоки є великою перевагою. Тут міститься 60 відсотків необроблених орних земель світу, а дефіцит води не вважається критичним за рахунок відповідних інвестицій. Саудівська Аравія є найбільшим інвестором у сільське господарство Африки, вливаючи великі інвестиції, зокрема на придбання 500 тис. га землі в Танзанії в 2009 році [5].

Питання продовольчої безпеки гостро постає і в ОАЕ. Саме тому в жовтні 2018 ОАЕ та Уганда підписали договір про створення вільної зони в Уганді площею 2500 гектарів, де еміратські приватні компанії зможуть інвестувати кошти у агропромисловий комплекс. Також планувалося, що ОАЕ збільшать імпорт телятини та сільськогосподарських культур з Уганди [6].

Для Катару, який є найбільш залежним від продовольчої безпеки через катарську кризу 2017 року, додало нової актуальності його прагнення до продовольчої безпеки, оскільки раніше він значною мірою покладався на імпорт продовольства зі своїх країн-сусідів із Перської затоки. Уряд Катару

оголосив про плани в 2018 році інвестувати півмільярда доларів у сільськогосподарський та продовольчий сектори Судану [7].

Однак, сільськогосподарські інвестиції держав Перської затоки в Африку є суперечливими, оскільки деякі країни, у яких вони брали землю в оренду, самі страждають від того, що їм не вистачає продовольства, щоб прогодувати власне населення. Коли Катар у 2009 році вступив у переговори з Кенією про оренду 40 000 га землі в дельті Тани, його зустріла жорстока негативна реакція місцевих громад. І насамкінець, ОАЕ та Саудівська Аравія в серпні 2019 року виділили 3 мільярда доларів на допомогу Судану [8].

Держави Перської затоки також наростили надання різноманітної допомоги африканськими країнами, значною мірою мотивовані спільною релігійною спадщиною. Окрім великих гуманітарних пожертвувань держав Перської затоки в країни Африканського Рогу, численні благодійні організації Перської затоки діяли по всій Африці ще з 1980-х років.

Зокрема, Саудівська міжнародна ісламська організація допомоги (IIRO) та Кувейтське агентство африканських мусульман (АМА) були одними з перших спонсорованих державою ісламських благодійних організацій, що працюють в Африці [2]. Окрім своїх гуманітарних цілей, ісламські організації Перської затоки також відіграють місіонерську роль. Покійний диктатор Лівії Муаммар Каддафі був наляканий поширенням ваххабізму в Африці. Тому він створив Всесвітнє товариство ісламського призову, щоб конкурувати з благодійними організаціями Перської затоки в Африці та проповідувати іншу версію ісламу під впливом суфізму.

Катар активно допомагає країнам Африки в сфері освіти, медицини тощо, і ці питання повністю відокремлені від економічних питань. Зазвичай вся допомога надається через Червоний Півмісяць Катару, який веде активну діяльність саме в мусульманських країнах: Судані, Нігерії, Джибуті,

Мавританії. Також наданням допомоги країнам Африки опікуються деякі благодійні фонди, вони переважно будують мечеті та центри вивчення Корану [9].

Глобальна війна з тероризмом на початку 21 століття змусила багато ісламських благодійних організацій згорнути свою діяльність за кордоном після звинувачень у підтримці тероризму. У той час, коли економіка на Заході сповільнилася, деякі африканські лідери звернулися до держав Перської затоки за економічною допомогою через їх багатство та релігійні зв'язки. Президент Сенегалу Уейд активно зміцнював зв'язки з державами Перської затоки, коли він перебував при владі з 2000 по 2012 рік, наголошуючи на спільній релігійній спадщині Сенегалу з країнами Перської затоки, відіграючи важливу роль в Організації ісламського співробітництва [2].

Розширення благодійної діяльності на чорному континенті сприяє зміцненню репутації цих держав серед мусульман Африки та інших країн, оскільки вони здатні представити себе як доброзичливі суб'єкти, які переслідують цілі благодійництва, а також власні економічні інтереси в Африці.

Ще однією причиною такої активності держав Перської затоки в Африці є протидія Ірану. Нещодавно Саудівська Аравія виділила 118 млн дол., а ОАЕ - 35 млн дол. для фінансування спільних збройних сил [10]. Крім того, ОАЕ пообіцяли створити "військову школу" в Мавританії. Підтримка цих спільних сил дозволяє Саудівській Аравії стверджувати, що вона очолює боротьбу з глобальним тероризмом поряд зі створенням Ісламської військової контртерористичної коаліції з 40 ісламських держав [10]. Саудівський принц Мохаммад бін Салман, зокрема, хоче продемонструвати своє лідерство в цьому суперництві. Ця ініціатива також дає можливість Саудівській Аравії і ОАЕ планувати довгострокову присутність в регіоні з метою протидії Ірану.

Трудова міграція є ще одним важливим елементом економічних відносин між державами Перської затоки та Африкою на південь від Сахари. Багато робітників-мігрантів з держав Африканського Рогу забезпечують держави Перської затоки дешевою некваліфікованою робочою силою. Незважаючи на те, що близькосхідні монархії не оприлюднюють детальних даних про мігрантські громади, втім суданські, ефіопські та еритрейські діаспори вважаються найбільшими громадами в регіоні серед країн Африки.

За оцінками Організації Об'єднаних Націй, у 2015 році в країнах Перської затоки проживало 540 000 суданців, що становить приблизно третину всієї суданської діаспори за кордоном. Згідно з оцінками, в Саудівській Аравії працюють півмільйона ефіопців, а в ОАЕ трудяться 100 000 еритрейців. У Катарі працює 60 000 суданців та трохи менша кількість ефіопців [9].

При цьому, варто зазначити, що африканці не є найбільшими мігрантськими громадами в державах Перської затоки, і вони значно поступаються індійцям, пакистанцям, філіппінцям тощо. Водночас, їх потоки грошових переказів є критичним джерелом доходу для країн Африканського Рогу, тобто вони є важливим джерелом економічного впливу держав Перської затоки в Африці.

Війна в Ємені посилила інтереси в галузі безпеки Саудівської Аравії та ОАЕ у Східній Африці. Ці держави заснували свої перші закордонні військові бази на Африканському Розі, щоб розширити свої можливості у регіоні. Дві країни спочатку планували використовувати Джибуті як базу для своїх операцій в Ємені, але дипломатичний розкол в 2015 році призвів до виселення з бази в Джибуті військ країн Перської затоки. Внаслідок цього, ОАЕ у 2015 році повернулися до еритрейського порту Ассаб і заснували там військову базу в обмін на розвиток порту для його подальшого використання Еритреєю. Зараз

Ассаб виступає головним логістичним центром ОАЕ для операцій в Ємені, де розміщені вертольоти, реактивні літаки, безпілотники та морські судна [11].

Окрім того ОАЕ в 2017 році почала будувати другу базу в порті Бербера, у невизнаному Сомаліленді, , прилеглу до порту, який DP World розробляє в рамках угоди на суму 442 мільйони доларів [2].

Натомість, Саудівська Аравія уклала угоду про створення своєї першої іноземної військової бази в Джибуті в 2017 році, аналогічно прагнучи захистити свої стратегічні інтереси у Червоному морі та на Африканському Розі. Цікавим є той факт, що присутність воєнних баз в Джибуті щороку приносять країні більше ніж 300 мільйонів доларів [12].

Держави Перської затоки також працювали над тим, щоб розвивати партнерські стосунки у військовій сфері та обмінюватися розвідувальною інформацією з африканськими країнами, часто пропонуючи економічні стимули натомість.

Зокрема, Саудівська Аравія та ОАЕ набрали африканські сили для підтримки своїх операцій в Ємені в рамках такого співробітництва. КСА перерахувала 1 мільярд доларів в центральний банк Судану незабаром після того, як вони відрядили понад тисячу військових на війну в Ємені в 2015 році. У 2018 році, через тиждень після того, як міністр оборони Судану Алі Ахмед Салім переглянув участь Судану в конфлікті в Ємені, Саудівська Аравія та Судан підписали ряд угод про оборонну та економічну співпрацю, в результаті чого Саудівська Аравія пообіцяла більше інвестицій. До речі, Саудівська Аравія є найбільшим інвестором Судану серед країн Перської затоки, та розробляє в цій країні близько 590 проектів [13].

В останні роки країни Перської затоки посилили свої зобов'язання щодо миротворчих та антитерористичних операцій на Африканському Розі. Катар

розміщував миротворців на кордоні між Еритреєю та Джибуті майже десятиліття, починаючи з 2008 року.

Також країни Перської затоки виявили найбільш стійкий інтерес до боротьби з екстремізмом у Сомалі. У рамках військової місії Африканського союзу для перемоги над ісламістськими повстанцями ОАЕ навчала та оснащувала сотні сомалійських військових з 2014 по 2018 рік. Коли Саудівська Аравія в 2016 році запустила Ісламську військову контртерористичну коаліцію для боротьби з тероризмом, яка значно розширила військове співробітництво та обмін інформацією між державами Перської затоки та країнами Африки на південь від Сахари, оскільки всі країни Перської затоки беруть участь у коаліції, а понад половина з 41 країн-членів є субсахарські африканські держави [14].

Водночас, держави Перської затоки також внесли свій вагомий внесок у боротьбу з тероризмом у районах, що мають менш стратегічне значення, ніж Африканський ріг. У 2017 році Саудівська Аравія та ОАЕ вклали 118 мільйонів доларів США та 30 мільйонів доларів відповідно у контртерористичні сили в регіоні Сахель Західної Африки, а саме в Малі, Мавританію, Нігер, Буркіна-Фасо та Чад.

Відіграючи більш помітну роль у боротьбі з тероризмом у Західній Африці, очевидно, що держави Перської затоки значною мірою мотивуються прагненням розширити свою міжнародну репутацію як серйозних партнерів у боротьбі з екстремізмом в Африці. Безумовно, що близькосхідні монархії, в першу чергу, захищають таким чином свої економічні інтереси, розширювати свої можливості в регіоні, а також покращують власний імідж [15].

Рішення про відкриття дипломатичної місії в новій країні є результатом різноманітних факторів та уявлень суб'єктів, присутніх у регіоні. Це може бути вибір, обумовлений географічною близькістю, або бажанням встановити

відносини чи розширити їх з державою-партнером, яка набуває все більшого значення. Відкриття посольства може також мотивуватися економічним фактором. Розвиток відносин між двома країнами обов'язково передбачає покращення двостороннього взаєморозуміння, що сприяє відкриттю прямого та швидкого дипломатичного каналу, в даному випадку посольства.

Держави Перської затоки розширили свої дипломатичні зв'язки з державами Африки на південь від Сахари, щоб посилити свої зростаючі економічні та безпекові інтереси, одночасно просуваючи свої амбіції відігравати більш помітну роль у міжнародній зовнішній політиці.

За останні роки країни Перської затоки відкрили десятки нових посольств по всій Африці на південь від Сахари та здійснили наполегливі дипломатичні втручання в африканські конфлікти. Сприйняття виходу США з регіону частково мотивувало монархії до активного залучення у регіоні. Посередництво в конфліктах є ключовим елементом мети цих держав підвищити свій міжнародний престиж, а їхній нейтралітет та здатність застосовувати значні економічні стимули для зміцнення мирних угод дали їм значні успіхи, у той час коли попередні спроби Заходу виявились менш вдалимими [2].

В останні роки Катар відкрив найбільшу кількість посольств в Африці на південь від Сахари, в порівнянні з іншими країнами, окрім Туреччини. Катар побудував 11 нових посольств між 2013 та 2015 роками, тоді як ОАЕ, Саудівська Аравія та Кувейт відкрили дев'ять, шість та два дипломатичних представництва відповідно між 2010 та 2018 роками. Катар нараз має свої дипломатичні представництва у 23 країнах Африки [2].

Окрім переваг оновлених дипломатичних відносин, створення посольств дозволяє державам Перської затоки краще захищати свої економічні та безпекові інтереси та ефективніше координувати зовнішню політику.

Очільники держав Перської затоки також здійснили все більшу кількість офіційних візитів до країн Африки на південь від Сахари, а останнім часом країни Перської затоки активно приймають африканських колег на своїй території. Міністр закордонних справ Саудівської Аравії Адель аль-Джубейр нещодавно здійснив 18 поїздок до Африки. Катар теж не стоїть осторонь, минулого року емір Катару Тамім бін Хамад Аль Тані здійснив успішний візит в Кігалі (Руанда) та позитивно висловився про проект руандійського аеропорту, 60 % акцій якого викупили Qatar airways [16].

Мирний договір Джедда від 2018 року підписаний між Ефіопією та Еритреєю, про який йшла мова на початку статті, є останнім успіхом мирного посередництва країн Перської затоки, адже вони сприяли мирним переговорам у Африці на південь від Сахари вже більше десяти років. Окрім того, прагнучи покласти край кровопролиттю та нестабільності, держави Перської затоки взяли участь у мирних переговорах для зміцнення свого міжнародного престижу (як це робилося протягом історії), для отримання впливу в стратегічних регіонах та для створення нових економічних можливостей. Незабаром після переговорів з Катаром про режим припинення вогню між суданським урядом та найбільшим опозиційним угрупованням в Дарфурі, Рухом справедливості та рівності, офіційна Доха придбала частину сільськогосподарських земель у Судані для поліпшення продовольчої безпеки.

Частина успіху держав Перської затоки в посередництві є результатом їх здатності пропонувати значні економічні стимули. Коли Судан та Чад підписали угоду про примирення щодо стабілізації Дарфуру та сусідніх з Чадом територій Саудівської Аравії в 2007 році, міністр закордонних справ Судану заявив, що Саудівська Аравія пообіцяла "всюди допомагати Судану та мусульманам", натякаючи на обіцянки надати фінансову допомогу [2].

Сприйняття того, що країни Затоки відносно нейтральні в африканських конфліктах, посилили їхній успіх у посередництві. Наприклад, вони не несуть тягар спадщини європейського колоніалізму. ОАЕ підтримували зв'язки з Еритреєю, коли вона була ізольована міжнародною спільнотою, зміцнюючи свій імідж як збалансованого переговорника між Ефіопією та Еритреєю. Катар прагнув розвинути репутацію чесного та надійного силового посередника, сприяючи врегулюванню різних конфліктів на Близькому Сході та в Африці, і відіграв визначну роль у переговорах між Еритреєю та Суданом, Чадом та Суданом, Еритреєю та Джибуті. Однак деякі з цих спроб посередництва не досягли значних мирних рішень через обмежені можливості прогнозування сили, брак професійного персоналу на місцях і великий брак досвіду посередництва у складних конфліктах.

Держави Перської затоки використовували свій зростаючий економічний, безпековий та дипломатичний вплив у Африці на південь від Сахари, щоб зменшити вплив своїх конкурентів та отримати міжнародну підтримку у власних суперечках. Вони пообіцяли допомогу та інвестиції, запропонували посилити співпрацю в галузі безпеки і навіть погодилися покращити права мігрантів-африканців у державах Перської затоки, щоб заохотити країни Африки до південь від Сахари надавати їм дипломатичну підтримку [2].

Більше того, країни Перської затоки успішно використовували ці інструменти впливу, щоб переконати африканські держави в необхідності погіршення зв'язків з Іраном, тим самим стримуючи присутність Ірану на Африканському Розі. Але африканські держави найбільше постраждали від наслідків внутрішньої конфліктної ситуації в Перській затоці у 2017 році, пов'язаної з Катаром, оскільки вона підкреслила ризики та можливості, створені в результаті суперництва між країнами регіону. Криза в Перській

затоці також виявила обмеження впливу держав Перської затоки, показавши, що їм ще не вдалося досягти лояльності більшості африканських держав.

Саудівська Аравія давно намагається стримувати вплив Ірану в Африці, особливо в Східній Африці. Втім, Іран домігся розвитку відносин військового співробітництва та обміну розвідками із Суданом, використовуючи його як пункт доставки зброї іранським партнерам на Близькому Сході до 2015 року [2]. Пропозиції Саудівської Аравії щодо значних дипломатичних та економічних стимулів для розірвання зв'язків з Іраном виявились достатніми. Офіційний Ер-Ріяд допоміг звільнити Судан від його дипломатичної ізоляції і перерахував 1 мільярд доларів у центральний банк Судану в 2015 році, незадовго до того, як Судан розірвав зв'язки з Іраном. Саудівська Аравія також підписала угоду про безпеку з Джибуті й уклала угоду про створення там військової бази. Ці дипломатичні, економічні та безпекові інструменти значно зменшили вплив Ірану на Африканському Розі.

Тим часом, Катар проводить власну африканську політику, розширюючи свій вплив на континенті. Емір Катару відвідав Буркіна-Фасо, Кот-д'Івуар, Гану, Гвінею, Малі та Сенегал у грудні 2017 року, що трактувалося своєрідним викликом Саудівській Аравії та ОАЕ. Домовленості Катару про співпрацю з Буркіна-Фасо та Малі по боротьбі проти тероризму були особливо вагомими, оскільки одним із головних звинувачень офіційного Ер-Ріяду та союзників проти Катару була підтримка тероризму за кордоном. Сенегал та Чад відновили дипломатичні відносини з Катаром у серпні 2017 та лютому 2018 року [17].

Певним африканським країнам вдалося отримати користь від суперечки між державами Перської затоки шляхом посилення економічних зв'язків із ними. Південна Африка збільшила свою двосторонню торгівлю з Катаром на 70 відсотків після введення блокади, і спеціально запропонувала допомогти

Катару подолати свою подальшу продовольчу безпеку внаслідок регіональної ізоляції. Тим часом, ПАР отримала від ОАЕ інвестиційну заставу на 10 мільярдів доларів для гірничодобувного та туристичного секторів економіки та додаткову заставу в розмірі 10 мільярдів доларів від Саудівської Аравії для енергетичного сектора. Також Південна Африка запропонувала свою допомогу та поділитися власним досвідом з організації Чемпіонату світу з футболу FIFA, який має відбутися в Катарі [18].

Судан також продовжував отримувати інвестиції як з Катару, так і з Саудівської Аравії після блокади. У березні 2018 року Катар та Судан підписали угоду на 4 мільярди доларів для спільного управління портом на Червоному морі, а посол Саудівської Аравії в Судані в жовтні 2018 року оголосив, що Королівство інвестує в Судан більше 12 мільярдів доларів [2].

Ефіопія також отримала користь від нових інвестиційних зобов'язань з різних держав Перської затоки, а також домовилась про поліпшення прав своїх трудових мігрантів в ОАЕ.

Таким чином, африканські держави зуміли значно виграти від спроб держав Перської затоки змусити їх стати на їх бік. Тим не менш, суперництво між державами Перської затоки також несе великі ризики для більш вразливих африканських держав.

Зокрема, Сомалі зазнали сильного тиску щодо вибору сторони суперечки. Країна мала тісні зв'язки з союзником Катару, Туреччиною, яка пожертвувала понад 1 мільярд доларів допомоги, але водночас сильно залежала від Саудівської Аравії, її найбільшого партнера по експорту, і тісно співпрацювала з ОАЕ.

Коли президент Сомалі Мохамед Абдуллагі Мохамед Фармаджо відмовився надавати підтримку Саудівській Аравії та ОАЕ, відхиляючи великий пакет допомоги, дипломатичний розкол посилюється, в результаті чого

ОАЕ збільшили підтримку невизнаних держав на території Сомалі та припинили програму військової підготовки. Європейський Парламент ухвалив резолюцію, в якій засудив ОАЕ та Саудівську Аравію за позбавлення Сомалі регулярних виплат бюджетної підтримки, заявивши, що цей крок дестабілізував країну, послабивши спроможність уряду виплачувати її силовим структурам. Еміратські чиновники заявили, що підтримка буде відновлена лише тоді, коли Фармаджо вибачиться за його «необґрунтовані звинувачення» [2].

Загроза нестабільності також виникла в Джибуті, коли Катар відкликав миротворчі сили з кордону Еритреї в помсту за підтримку Джибуті та Еритреї Саудівської Аравії та союзників під час Катарської кризи. Еритрея вимагала контролю над спірними територіями гори Думейра та острова Думейра, що спонукало прес-секретаря Генерального секретаря ООН попередити, що конфлікт між державами Перської затоки торкнувся африканської сторони Баба аль-Мандеба.

Отже, можна зробити висновок, що останнім часом відносини між країнами Перської затоки та Африки значно посилюються. Особливо, це добре видно у країнах Африканського Рогу та Сахелю. Цьому сприяють безліч чинників, в тому числі й те, що Африканський ріг є переважно мусульманським, і ці регіони також здавна пов'язані широкими міграційними процесами.

Економічні зв'язки залишалися відносно незначними до 2000-их років. Втім, після того, як ціни на продовольство зросли в 2008 році, заможні країни Перської затоки кинулися купувати сільськогосподарські угіддя здебільшого в Судані та Ефіопії задля власної продовольчої безпеки. Можна підсумувати, що надалі двосторонні відносини між регіонами будуть і далі поглиблюватись, особливо в безпековій та економічній сферах.

Перелік використаних джерел

1. Jeddah peace accord a historic event: Guterres / Saudi Gazette. – 2018. – September 16. – Режим доступу до сайту: <http://saudigazette.com.sa/article/543577>
2. Todman, Will. The Gulf Scramble for Africa: GCC states' foreign policy laboratory / CSIS Briefs. – 2018. – November 20. – Режим доступу до сайту: <https://www.csis.org/analysis/gulf-scramble-africa-gcc-states-foreign-policy-laboratory>
3. UAE, Saudi Arabia among top investors in Africa Guterres / Khaleej Times. – 2017. – October 28. – Режим доступу до сайту: <https://www.khaleejtimes.com/business/economy/uae-saudi-arabia-among-top-investors-in-africa>
4. Amin, Mohammed. Gulf rivals seek foothold in Sudan: Analysts / Anadolu Agency. – 2019. – September 04. – Режим доступу до сайту: <https://www.khaleejtimes.com/business/economy/uae-saudi-arabia-among-top-investors-in-africahttps://www.aa.com.tr/en/africa/gulf-rivals-seek-foothold-in-sudan-analysts/1572610#>
5. Wilkerson, Michael. Why is Saudi Arabia buying up African farmland? / Foreign Policy. – 2009. – July 15. – Режим доступу до сайту: <https://foreignpolicy.com/2009/07/15/why-is-saudi-arabia-buying-up-african-farmland/>
6. UAE and Uganda to establish one of the world's first agricultural free zones / The National. – 2018. – October 29. – Режим доступу до сайту: <https://www.thenational.ae/uae/uae-and-uganda-to-establish-one-of-the-world-s-first-agricultural-free-zones-1.785734>

7. Qatar Invests Half Billion Dollars In Sudan Agriculture / Al Araby. – 2018. – June 30. – Режим доступа до сайту: <https://www.alaraby.co.uk/english/news/2018/6/30/qatar-invests-half-billion-dollars-in-sudan-agriculture->
8. UAE and Saudi Arabia Send Sudan Half A Million Tonnes Of Food Aid zones / The National. – 2019. – August 07. – Режим доступа до сайту: <https://www.thenational.ae/world/mena/uae-and-saudi-arabia-send-sudan-half-a-million-tonnes-of-food-aid-1.895591>
9. Augé, Benjamin. Diplomatic Relations between Qatar and Sub-Saharan Africa // IFRI Sub-Saharan Africa Program. – 2018. – August. – 28 p.
10. Саудовская Аравия и Иран соперничают в Сахеле / Вестник Кавказа. – 2018. – 9 лютого. – Режим доступа до сайту: <https://vestikavkaza.ru/analytics/Saudovskaya-Araviya-i-Iran-sopernichayut-v-Sakhele.html>
11. Why are Gulf countries so interested in the Horn of Africa? / The Economist. – 2019. – January 16. – Режим доступа до сайту: <https://www.economist.com/the-economist-explains/2019/01/16/why-are-gulf-countries-so-interested-in-the-horn-of-africa>
12. Igrouane, Youssef. Djibouti: A Busy Hub of Foreign Military Bases on the Horn of Africa / Inside Arabia. – 2019. – July 19. – Режим доступа до сайту: <https://insidearabia.com/djibouti-a-busy-hub-of-foreign-military-bases-on-the-horn-of-africa/>
13. Saudi Arabia to Sign Economic and Defence Cooperation With Sudan / Albawaba. – 2018. – May 7. – Режим доступа до сайту: <https://www.albawaba.com/business/saudi-arabia-sign-economic-and-defence-cooperation-sudan-1127524>

14. Saudi Arabia And Counterterrorism / The Embassy of the Kingdom of Saudi Arabia. – 2019. – March. – 7p. – Режим доступа до сайту: <https://www.saudiembassy.net/sites/default/files/SAUDI%20ARABIA%20AND%20COUNTERTERRORISM.pdf>
15. Saudi-backed military alliance to help G5 Sahel fight: minister / Reuters. – 2017. – December 14. – Режим доступа до сайту: <https://www.reuters.com/article/us-africa-security-sahel-saudi/saudi-backed-military-alliance-to-help-g5-sahel-fight-minister-idUSKBN1E81IH>
16. Qatar Airways to take 60% stake in new Rwandan international airport / Reuters. – 2019. – December 9. – Режим доступа до сайту: <https://www.reuters.com/article/us-rwanda-qatar-airport/qatar-airways-to-take-60-stake-in-new-rwandan-international-airport-idUSKBN1YD275>
17. Chad and Qatar restore ties cut in wake of Arab states rift / Reuters. – 2019. – February 21. – Режим доступа до сайту: <https://www.reuters.com/article/us-gulf-qatar-chad/chad-and-qatar-restore-ties-cut-in-wake-of-arab-states-rift-idUSKCN1G515I>
18. Qatar, South Africa trade rises by 70% / Bizcommunity. – 2018. – September 6. – Режим доступа до сайту: <https://www.bizcommunity.com/Article/196/741/181486.html>